

Om den oföränderliga rättfärdighet, som de trogna hava i Kristus

Det är hela den av Gud uppenbarade evangeliska lärans viktigaste artikel, ja, dess egentliga innehåll och kärna, att människan varder rättfärdig och salig, icke av sina gärningar, utan av Kristi förtjänst, genom tron, att allt kött hade så fördärvat sin väg på jorden, att det icke fanns någon enda, som kunde frälsa sig själv, eller ens göra det ringaste därtill; men att Gud därför av egen synnerlig kärlek och barmhärtighet gav oss sin Son till on Frälsare, till en försoning för våra synder, ja, till vår rättfärdighet, att genom hans försoningsdöd synden verkligen blev borttagen, avplanad, försonad, och Gud huld och nådig mot människorna, så att var och en, som nu blott tror på enfödde Sonen, skall endast för hans rättfärdighet vara inför Gud räknad rättfärdig, ren och helig, benådad och välsignad för tid och evighet.

Det är det egentliga innehållet av allt Guds evangelium, att inga goda gärningar förvärva eller föröka vår rättfärdighet inför Gud, och inga forna eller närvarande synder förhindra eller förminska densamma, utan att den helt och hållet består i Kristi egen oss tillräknade rättfärdighet. Så har Gud själv, så hava hans utsända änglar och profeter, så hava alla Kristi blodsvitnen med. en mun betygat. David »prisar den människa salig, vilken Gud tillräknar rättfärdighet utan gärningar» — säger: »Salig är den man, vilken Herren icke tillräkna, synd» (såsom Paulus, Rom. 4, översätter hans ord i Ps. 32).

Jesaja säger, att Kristus, »den rättfärdige, skall med sin kunskap göra många rättfärdiga» (icke finna, utan göra rättfärdiga), ty »han skall bära deras synder» — ty »Herren kastade allas våra synder uppå honom». — »Han blev sargad för våra överträdelser och slagen för våra missgärningar; näpsten lades uppå honom, att vi skulle hava frid, och genom hans sår blevo vi helade» (Jes. 53).

Ängeln hos Daniel säger: »Den Smorde skall dödas utan sak (efter 70 veckor, 490 år); och då varder synden betäckt och skulden försonad och den eviga rättfärdigheten framhand» (Dan. 9). Och Herren själv säger om sin Son: »Om hans barn övergiva min lag — — och icke hålla mina bud, så skall jag väl hemsöka deras överträdelse med ris och deras missgärning med plågor; men min nåd skall jag icke taga ifrån honom, och jag skall icke svika i trofasthet» m. m. (Ps. 89).

Och i nya testamentet säger Johannes döparen: Se, Guds Lamm, som borttager världens synd (Joh. 1: 29). Och evangelisten Johannes: »Jesu Kristi, Guds Sons, blod renar oss från all synd.» — »Mina barn, detta skriver jag till eder, på det att I icke mån synda; och om någon syndar, så hava vi en försvarare hos Fadern, Jesus Kristus, som är rättfärdig» (1 Joh. 1: 7; 2: 1). Och Paulus säger rent ut: »Det är ingen åtskillnad, ty alla hava syndat — och varda rättfärdigade utan förskyllan, av Guds nåd genom återlösningen i Kristus Jesus. — Ingen rättfärdig finnes; icke en enda. — Men nu har utan lag Guds rättfärdighet blivit uppenbarad, betygad av lagen och profeterna, nämligen Guds rättfärdighet genom tro på Jesus Kristus för alla och över alla, som tro.» — »Ty det som lagen icke kunde åstadkomma, i det han var försvagad av köttet, det gjorde Gud, då han sände sin Son i syndigt köttets liknelse» m. m. — »Den som icke håller sig till gärningar, utan tror på den, som gör den ogudaktige rättfärdig, honom tillräknas hans tro till rättfärdighet» o. s. v. (Rom. 3: 10-24; 4: 5; 8: 3).

Och Kristus själv har icke allenast visat oss till skrifterna, såsom de där rätt förstått honom och rätt vittnat om honom, utan ock själv uttryckligen sagt, att han hade »kommit, för att giva sitt liv - till lösen» (Matt. 20: 28), och att hans »blod varder utgjutet till syndernas förlåtelse» (Matt. 26: 28), samt med de klaraste liknelser givit tillkänna, att rättfärdigheten och saligheten icke skulle komma av gärningarna, utan av fri nåd skänkas åt dem, som söka blott nåd genom honom; att t. ex. den, som hade arbetat blott en timme, fick lika mycket som den, vilken hade burit hela dagens tunga och hetta; att publikanen, som icke hade annat än synd att framdraga för Herren, gick hem rättfärdigad, mer än den andre, som hade intet annat än goda gärningar att framdraga o. s. v.

Av dessa heliga vittnesbörd, vilka äro fasta som berg och klara som solen, är det nu uppenbart, att både synder och goda gärningar i Kristi blods röda hav äro fördränkta, döda och försvunna; att de

största synder där förlorat sin kraft att fördöma oss, liksom de största förtjänster av fromhet och goda gärningar förlorat sin kraft att rättfärdiga oss; ty då likväl Guds egen Son nödgats lida döden för att frälsa mig, då vill jag tåga om mina förtjänster. Ja, här är nu uppenbart, att inga synder förhindra och inga goda gärningar befördra min benådning och rättfärdighet inför Gud; att det inför Gud är ingenting, som hindrar den värsta syndaren att när som helst komma och i Kristus undfå den nåd och rättfärdighet, som på den stora försoningsdagen blivit honom förvärvat och allt ifrån den dagen väntat på honom; att han i sin nöd och förlägenhet, i sin synd och ovärdighet icke behöver bli annorlunda, än han är, för att få komma till Jesus, utan att allt är redo, allt är fullkomnat; att han får komma, den första stund han vill; och att han får komma, sådan han är, så syndig och ovärdig han är, så kunnig eller okunnig han är, så kall eller varm han är, så hård eller rörd han är, så nitisk eller vårdslös han är, så ren eller oren han är, för att i Kristus få till skänks allt detta, som fattas honom; ty vore det icke så, utan han måste själv först hava några goda egenskaper och dygder, vilka skulle göra Gud mera benägen mot honom, så vore ju nåden och rättfärdigheten icke av Kristus allena, icke »utan gärningar», icke »utan lag» fullkomlig, såsom skriften påstår.

Se, vad bättring, ånger och tro angår, så fordras dessa aldrig för Guds hjärta, att Gud skulle hellre vilja giva nåd, utan de fordras blott för syndarens eget hjärta, att han skulle vilja hava nåd; och där är då nog av bättring, nog av ånger och nog av tro, för att redan vara i Kristus benådad, då det är syndarens största behov och enda tröst att få komma till honom. Men märk väl på orden: »största behov, enda tröst!» Måtte ingen bedraga sig själv!

Men här är vidare uppenbart, att så länge syndaren förblir i Kristus, d. ä. så länge Kristus med sin försoning, Kristus med sin förtjänst, Kristus med sin nåd och vänskap är hans hjärtas behov eller tröst, så är han alla stunder uti en och samma oföränderliga nåd och rättfärdighet inför Gud — alla stunder lika, i fromhetens stund. och i svaghetens; då han får nåd att göra något gott, och då han råkar falla i någon skröplighet och synd; ty vore det icke så, utan han vore mer rättfärdig inför Gud den stund, då han själv är mer from och hyggelig, men mindre rättfärdig den stund, då han är mindre from, så vore ju sannerligen rättfärdigheten av gärningarna — eller åtminstone till en del av gärningarna, och blott till en del av Kristus — vilket dock vore mycket försmädligt talat emot honom, som friköpt oss åt Gud med sitt blod, och emot den heliga skrift, vilken, såsom vi nu sett, så krafteligen nekar detta; vilken så ideligen upprepar orden: »av nåd», »genom Jesus Kristus», »genom hans blod», »genom tron», »icke av eder», »icke av gärningarna», »utan gärningar», »utan lag» o. s. v.

Korteligen, är det sant, att vi varda och förbli rättfärdiga genom Kristus allena, utan lagens tillhjälp, utan gärningarnas bidrag, så följer ju ock naturligtvis därav, att vi måste vara det alla stunder lika, så länge vi genom tron äro i Kristus; ty icke är det något annat, som förändras, som den ena stunden är bättre, den andra sämre, än vi själva och våra gärningar, de inre och de yttre; ty icke förändras Kristi rättfärdighet. Är nu Kristi rättfärdighet vår rättfärdighet inför Gud, så kan den rättfärdighet, som vi hava inför Gud, icke förändras. Men till dessa våra gärningar höra naturligtvis icke blott handens och tungans gärningar, utan hela människans med kropp och själ; och förnämligast dessa grundgärningar, om vilka första budet i lagen handlar, nämligen själens, hjärtats, tankarnas och böjelsernas gärningar, såsom kärlek, kallsinnighet, ånger, hårdhet, bön, goda tankar, onda tankar m. m. — allt hör det under titeln: våra gärningar.

Men skulle vår rättfärdighet bestå uti dessa, då bestode den icke uti Kristi rättfärdighet; består den åter allena uti Kristi rättfärdighet, då består den ju icke i dessa. Såsom ock aposteln Paulus anmärker: Men är det av nåd, så är det icke mer av gärningar; annars bliver nåden icke mer nåd. Men är det av gärningar, så är det icke mer nåd; annars är gärningen icke mer gärning (Rom. 11: 6). Men detta avskär han helt kort: Jag förkastar icke Guds nåd; ty om rättfärdighet kommer genom lagen, så har ock Kristus fåfängt dött (Gal. 2: 21).

Här se vi en skymt av den djupa, hemliga grund, på vilken Kristus kunde kalla sina lärjungar för rena, samma skröpliga lärjungar, vilkas historia är så full av brister och fel, ja, av rätt svåra synder; och dock kunde han samma afton, som han både förutsade och erfor deras fall och synder, tvenne gånger kalla dem rena, då hans ord voro, den ena gången (Joh. 15: 3): Redan nu ären I rena, för det ords skull, som jag har talat till eder - hans ord hade verkat den tro, som omfattar Kristus med hans renhet, hans förtjänst; den andra gången (Joh. 13: 10): Den som har badat (genom tron i Lammets blod) — han är

hel och hållen ren; och I ären rena, dock icke alla (v. 11); ty han visste, vem som skulle förråda honom; därför sade han: I ören icke alla rena — vilken anmärkning bevisar, att Kristus talade om en andlig renhet; ty både till den kroppsliga och den levitiska (kyrkliga) var Judas lika ren, som de andra lärjungarna. Men Kristus talar här om den fördolda, den tillräknade, den genom tron iklädda renheten och säger: »I ären helt och hållet rena» — och det samma afton, då de så illa försyndade sig. Och så talade han, som »har ögon såsom en eldslåga», och som sist skall döma på den yttersta dagen. Ilade han sett på den fromhet, som bodde hos lärjungarna, hade han väl icke sagt: I ären helt och hållet rena. Nej, det var tvagningen och hans ord, som hade gjort dem rena; nämligen icke inför deras egna ögon, eller något mänskligt öga, utan inför honom allena, som kan rätt se och värdera denna Kristi rättfärdighet. O, ett tillräckligt kraftigt bevis på den rättfärdighet, som är evig och alla stunder lika!

Men Gud är ju evinnerligen oförsonlig mot all synd och älskar rättfärdighet; huru kan han då hålla mig lika rättfärdig och täck den stund, då jag råkar fela och synda, som den stund, då jag gör hans vilja? Svar: Gud har sannerligen en helig och evig vrede mot all synd, men — skola vi då aldrig erkänna och prisa försoningens underliga råd? All denna vrede vände han ju på ende Sonen och utgöt den på honom. Herren kastade allas våra synder uppå honom; han (Sonen) blev sargad för våra överträdelser och slagen för våra missgärningar; näpsten lades uppå honom (Jes. 53). Vore jag icke klädd i hans rättfärdighet, så vore den minsta synd tillräcklig att fördöma mig; men det är med blicken på Kristi rättfärdighet aposteln säger, att det är ingen fördömelse för dem, som äro i Kristus Jesus (Rom. 8: 1). Och när Gud hemsöker synden på sina barn, med vilka han är mest nogräknad, så sker det icke av vrede eller till utkrävande av någon syndens skuld, utan av kärlek för att försvaga och döda syndens rot och begärelser.

Därför sade han om sin Sons barn: »Men om de övergiva min lag och icke hålla mina bud m. m., så skall jag väl hemsöka deras överträdelse med ris och deras missgärning med plågor, men min nåd skall jag icke taga ifrån honom» m. m. Härom säger ock Luther i sin förklaring över den 51:a psalmen, att synden måste betraktas på tvegehandas sätt; först såsom förlåten för Kristi rättfärdighet, med vilken vi äro beklädda genom tron, och för vilken de kvarblivna synderna icke tillräknas oss; för det andra såsom i oss likväl inneboende och utgörande föremålet för den dagliga reningen, varigenom den helige Ande försvagar och dödar synden uti oss. »Ty», säger han, »såsom ock Augustinus talar därom, fördärvet eller sjukdomen, d. ä. synden, som är oss medfödd, kvarbliver i de heliga, rör sig i vårt kött och är ännu icke helt och hållet dödad och undanröjd, men hon är förlåten och räknas icke de trogna till fördömelse. Ty emedan Guds nåd och barmhärtighet regerar över oss, kan icke synden fördöma oss eller göra Gud vred. Likväl förbliver ändock, även hos dem, som äro fromma, heliga och rättfärdiga, ännu något kvar av synden, såsom lusta, ond begärelse och andra laster, vilka profeten ser hos sig såsom en drägg; och att denna övriga drägg av synderna även måtte utrensas, det är hans andra bön.

Därför är det sant, både att en kristen icke är en syndare och att alla kristna äro syndare. Fördenskull är det ett fåfängt och uppdiaktat ord, då man säger, det människorna äro heliga; liksom även det vore ett uppdiaktat ord och tal, om man sade, att Gud hade fallit i synd, vilket är omöjligt och aldrig kan ske. Därför måste man bortlägga den gamla villfarelsen och falska inbillningen, att man, efter människors sätt och vana, kallar Petrus, Paulus heliga och menar, att de hava varit utan all synd. Ty de hava varit syndare, såsom andra människor; men Gud är allena helig, såsom ock den kristna församlingen sjunger: Helig är Gud, Herren Sebaot.

»Men vi och alla trogna kallas heliga därför, att Kristus har helgat sig för oss och skänkt oss sin helighet. Sålunda är ibland oss människor ingen åtskillnad (inför Guds ögon); allesammans äro vi syndare och bliva genom Kristus allena heliga (så snart och så länge vi tro på honom). Den botfärdige rövaren på korset är i Kristus likasåväl helig, som Petrus, och ingenting beror därpå, att Petrus och Paulus hava gjort större gärningar, än rövaren, du och jag; ty vi äro allesammans av naturen syndare och behöva Guds nåd och barmhärtighet.

Fastän nu några heliga hava begått färre yttre och grova synder, hava de likväl alla, även apostlarna, ofta i sitt hjärta känt förmätenhet, ledsnad, förtvivlans tankar, Guds förnekande och andra dylika brister och synder av mänsklig svaghet; ty hos människan kan man icke finna något heligt, icke något gott, såsom Ps. 53: 4 säger: »Gud. skådar ned från himmelen på människors barn, för att se, om det finnes någon förständig alla hava de bortviktit, allesammans äro fördärvade» m. m. Därför vilja vi tiga

med vår helighet och våra heliga, och intet tala därom. Men vi veta av denna psalm och av hela skriften, att de äro helgade, som förr varit obotfärdiga och förhärdade syndare, men nu blivit botfärdiga syndare, bättra sig och bekänna sin synd; vilka icke förlita sig på sin fromhet, ty en sådan hava de icke, utan renas genom tron på Kristus och så upplysas genom den helige Ande, att de kunna rätt känna sig själva och Gud, nämligen så, att vårt väsende och leverne helt och hållet är inför Gud ont och fördömt, och att förlåtelsen gives oss för intet, av Guds blotta barmhärtighet. Och i detta Guds barmhärtighets sköte måste vi och alla heliga finna oss, annars är det ute med oss.»

Men att rätteligen fatta och omfatta denna höga, himmelska och allra tröstligaste hemlighet — nämligen, att nåden och rättfärdigheten icke alls äro av gärningarna, att vi alla stunder äro i Kristus lika rättfärdiga och benådade, ja, att (såsom Luther i de anförda orden uttryckte sig) »rövaren på korset är i Kristus lika helig som Petrus, och att det ingenting betyder, att Petrus och Paulus hava gjort större gärningar, än rövaren, du och jag» m. m. — att rätt fatta och omfatta denna evangelii hemlighet är en ganska svår konst, ja, så vida icke Gud själv skänker oss Andens ljus och öppnar våra ögon och sinnen, så är det alldeles omöjligt; ty vi äro alla av naturen »oförståndiga och senhjärtade till att tro på allt vad profeterna hava talat».

Det blinda, upproriska förnuftet, det tröga, trånga hjärtat och tycket spjärna och strida med all kraft emot denna nådens hemlighet - i synnerhet när det gäller att tillämpa den på sig själv; när en i synd fallen, sjuk och nedslagen själ hör om denna nåd och borde taga den till sig, då skall det alltid i hans inre heta: Jag, arme, har ju gjort mig alldeles ovärdig denna nåd, jag har ju fallit i alldeles otillbörliga synder; nog är det sant, vad ordet säger om den stora, eviga nåden och rättfärdigheten i Kristus, men allt måste likväl förstås om sådana fromma och heliga själar, hos vilka tron nu verkat en så innerlig, djup och allvarlig gudsfuktan, att de äro vida annorlunda än jag, att de aldrig mera kunna så synda, som jag; om jag vore som Petrus och Johannes, då skulle jag kunna tro, att mina ännu möjligtvis inträffande fel och brister kunde förlåtas o. s. v.

För den, som så tänker, samt för var och en, som med alla bibelns vittnesbörd likväl är oviss om deras rätta mening och till äventyrs säger: Om jag en gång finge se, huru Kristus själv i verk och gärning handlade med en fallen kristen, då skulle jag också förstå alla löften och ord därom — för en sådan skall det vara både kärt och välgörande att betrakta ett exempel, där vi icke hava allenast ord och förklaringar för oss, utan där vi liksom för ögonen se, huru Herren själv tillämpar denna nådens lära.

Sådana exempel äro många i den evangeliska historien. Huru ofta utbröt icke synden hos Jesu lärjungar, utan att likväl hans nåd förändrades! Men betrakta dem blott den sista aftonen, som de voro med Herren före hans död, huru jämmerligen de försyndade sig. Likväl kunna vi aldrig förnimma det svåra i deras synder, utan att först betänka, huru högt benådade de voro; ty ju större nåd, någon erfarit, desto ovärdigare av honom är det att synda.

Och nu voro Jesu lärjungar de mest benådade människor på jorden, alldenstund de icke blott hade den nåd, som andra Guds barn hava genom tron —nämligen syndernas förlåtelse, evig rättfärdighet, liv och salighet — utan de hade ock den särskilda nåd, om vilken Jesus en gång sade: »Saliga äro de ögon, som se det I sen» — den särskilda nåden, att de fingo uti personligt och innerligen förtroligt umgänge vandra med Guds Son på jorden, äta och dricka med honom, vaka och vila med honom. Och vad hade de icke erfarit blott på den aftonen, om vilken vi här tala! De hade ätit med honom det sista påskalammet; de hade varit de första i världen, som i nattvarden anammade det rätta påskalammet, Kristi lekamen och blod, och därefter den saligt förödmjukande fotatvagningen!

De hade under allt detta emottagit det högtidliga, rörande och kärleksfulla avskedstalet, denna tröste- och uppmuntringspredikan, som Johannes upptecknat i sitt 14:e, 15:e och 16:e kapitel; de hade avhört den översteprästerliga bönen, som är upptecknad i Joh. 17:e kap. Hade de någonsin bort vara högtidligt och heligt stämnda och fria från alla syndiga känslor, tankar och ord, så skulle det väl varit denna afton; och likväl är i hela deras historia ingen dag, för vilken så, många och svåra synder äro antecknade, som just denna afton.

Ty genast, när de ifrån den märkvärdiga salen i Jerusalem, där alla dessa nådefulla ting vederfarits dem, gingo ut till örtagården i Getsemane i sällskap med sin bedrövade Mästare, så syndade de först av egenkärlek och ärelystnad, i det att »det vart en tvist emellan dem, vilken av dem skulle anses vara

störst» (Luk. 22 : 24). För det andra, när de hade kommit till Getsemane, voro de så kallsinniga, tröga, döda och sömnaktiga, att de sovo, under det deras Herre i den hemska natten kämpade allt intill blods - de sovo och förmådde icke vaka med honom en enda timme, ehuru han ock bad dem därom (Matt. 26: 38, 40). För det tredje, när han blev gripen av den utsända skaran, togo de alla anstöt av honom - såsom hans förutsägelse lydde — och flydde ifrån honom. Och äntligen, för det fjärde, föll Petrus så djupt, att han med uttryckliga ord och med edliga bekräftelser förnekade all bekantskap med sin Herre. Detta allt var så svåra och otillbörliga synder för Jesu lärjungar, på en sådan tid och under sådana omständigheter, att vi häpnar, vi förskräckas å deras vägnar, vi studsar tillbaka och kunna knappt tro, att det är sant.

Men vad vilja vi göra? Det står där såsom ett evärdligt vittnesbörd om huru mycket den inneboende rättfärdigheten och fromheten hos en kristen gäller eller vill säga; ja, ett evärdligt vittnesbörd om Kristi kärlek och den oföränderliga rättfärdigheten i honom. Ty trots alla dessa synder se vi, att Jesu nåd icke för ett ögonblick förändrades; utan han förblev samme hulde, trofaste syndarfrälsare, som endast förmanade dem med milt bestraffande ord och för övrigt med sitt blod försonade och försvarade dem. Skulle han någonsin för vidlådande synder förändra sin nåd emot sina trogna, så skulle väl lärjungarna vid detta tillfälle varit de första, som fått erfara det.

Men om Kristus någonsin skulle hava sett på lärjungarnas värdighet, fromhet eller ofromhet, så hade han aldrig någon stund kunnat benåda dem, ty de voro alla ögonblick samma syndare; ehuru det var då såsom nu, nämligen att synden stundom vilar och håller sig dold inom hjärtat, stundom bryter ut i ord och gärning, men inför Gud är det alltid, trots dessa olika skepnader, ett och samma odjur, alla stunder lika vederstyggligt och fördömligt.

Men skulle någon säga: Vad här blivit anfört om lärjungarna bör icke kallas och anses för synder, utan det var brister, fel, och svagheter, så svaras: Blott man rätt förstår saken, så kan det vara likgiltigt, vad namn man vill giva den; men vad är då synd, om det icke är synd att av egenkärlek tvista om vilken som är störst? Är det icke synd att vara äregirig? Är det icke synd att vara kallsinnig mot sin Frälsare? Är det icke synd att av människofruktan övergiva honom, förneka honom, svärja och ljuga? Att det icke var uppsåtlig otrohet, är nog uppenbart, då vi nu tala endast om de trogna lärjungarne; men vi få därför aldrig förringa synden, utan låta den vara vad den är.*

Och då finna vi, att även dessa trogna lärjungar hade många och svåra synder; men Jesus sade likväl, att de under allt detta, för hans blodstvagnings skull, voro »helt och hållet rena» (Joh. 13: 10), och kallade dem för sina bröder (Joh. 20: 17). Det är även något besynnerligt, att evangelisterna för ingen dag i lärjungarnas historia antecknat så många och svåra synder, som för denna afton. Här måste förhållandet nödvändigt vara ett av dessa tvenne: antingen att lärjungarnas synder även andra dagar varit lika många och svåra, men icke blivit upptecknade; eller ock, att de denna afton, denna viktiga och högtidliga afton, näst före Kristi död och strax efter tvenne sakramenters anammande, voro värre än någonsin. Vilketdera nu var förhållandet, så är det märkvärdigt och lärorikt.

För dem, som hava andlig erfarenhet, är det senare fallet det troligare, nämligen att de ingen dag voro värre angripna av syndens och satans makt, än just denna; ty så är det ännu ofta aldrig värre för kristna, än när en större och viktigare helg tillstundar, eller när de varit vid Herrens bord eller ärna sig till detsamma. Sådant tillåter Gud, på det den fromhet och andakt, varom man i synnerhet vid sådana tillfällen bemödar sig, och varpå sedan vår tröst och belåtenhet hemligen kunde stödja sig, måtte nedrivas; på det ingen egen rättfärdighet måtte taga det rum och den ära, som endast Kristi rättfärdighet skulle hava; ja, på det människan må lära rätt känna och tro sin stora uselhet, må hållas nere i ödmjukhet, räddhåga och gudsfruktan.

Men det exempel, varvid vi denna gång egentligen skulle fästa oss, var Petri fall. Där hava vi ett tydligt och starkt ropande exempel, som visar oss, vad en kristens styrka och helighet vill säga, nämligen en oändlig skröplighet, vidare, vad en rätt bättring, samt äntligen, vad den eviga, oföränderliga nåden i Kristus vill säga. Gud förlåne oss allenast sin helige Ande till att kunna rätt se och fatta det!

Först böra vi besinna, att Petrus var en rättsinnig kristen, en trogen Jesu lärjunge. Han var icke allenast en av dessa tolv utvalda, utan han hade ock fått särskilda vittnesbörd av Kristus om sin benådning; såsom i Matt. 16: 17, där Kristus på Petri bekännelse: Du är Kristus, den levande Gudens Son, sade till honom: »Salig är du, Simon, Jonas son; ty kött och blod har icke uppenbarat det för dig, utan min Fader, som är i himmelen».

Vid fotatvagningen hade Petrus, jämte de övriga trogna lärjungarna, fått det vittnesbördet, att han var hel och hållen ren; ty därifrån var ingen mer än Judas undantagen. Och strax därefter sade Jesus särskilt till Petrus: »Simon — jag har bett för dig, att din tro icke må varda om intet»; varav vi se, att Petrus även denna afton hade tron.

Och ännu senare, till Petrus, Jakob och Johannes: »Vaken och bedjen — anden är villig (hos eder), men köttet är svagt.» Icke blott av dessa ställen, utan ock av hela den evangeliska historien, där ingen av apostlarna så ofta är nämnd som Petrus, äro vi förut tillräckligen övertygade, att han varit en av Herrens Ande upplyst och troende Jesu lärjunge, brinnande i kärlek och nit till sin Herre och Frälsare. Och denne samme Petrus är det nu, som så gruvligen faller och försyndar sig.

Såsom vi nu se av Matt. 26: 33, 34, så låg grunden till detta gruvliga fall egentligen uti Petri förmättna tanke om sin synnerliga, trohet och styrka; ty när Jesus sade, att de alla denna natt skulle taga anstöt av honom, svarade Petrus: »Om än alla taga anstöt av dig, skall jag dock aldrig taga anstöt»; det var nu, som Jesus sade till honom: »Sannerligen säger jag dig: I denna natt, förr än hanen har galit två gånger, skall du tre gånger förneka mig» (Mark. 14: 30). Korteligen, Petrus var verkligen utmärkt bland lärjungarna för sin tro, kärlek och tapperhet m. m., men ville och ansåg sig även vara det, och därför skulle han ock bliva utmärkt uti synden; ty de första skola vara de sista, nämligen då, när de även i sina egna ögon bliva de första.

Detta skedde i smått, ja, endast för en afton, med Petrus; men det sker i stort och för evigheten med dem, som fortfara uti sin förmäthenhet. Vad Petrus sade om sin trohet och ståndaktighet, det menade han ock allvarligen och lär visserligen hava ansett det, som Jesus förutsade om hans förnekelse, för orimligt, ja, alldeles omöjligt; ty han visste med sig, huru innerligen väl han menade, och svarade därför: »Om jag än måste dö med dig, skall jag dock icke förneka dig; jag är redobogen att gå med dig både i fängelse och i döden.» Han började även i själva verket bevisa denna sin trohet och sitt mod, då han ensam grep till svärd och började fäkta emot den stora beväpnade skaran. Ävenså, när de andra nu flydde, då trängde Petrus sig ända in i palatset, för att i det längsta få följa sin Herre och Mästare och se, huru det skulle gå med honom. Men just här hände honom det förutsagda fallet — för alla till varning och lärdom, att det icke är nog att vara allvarlig, redlig, uppriktig, nitisk, utan man måste ock jämte allt detta hava en fruktande och självmisstänsksam ande, så att man verkligen vandrar i räddhåga.

Om själva fallet berätta alla fyra evangelisterna huvudsakligen följande: »När Petrus i översteprästens palats satt vid skenet av en koleld, var där en tjänstekvinna, som såg på honom och sade: Du var ock med Jesus från Galileen. Men han nekade för alla och sade: jag känner honom icke; icke heller förstår jag, vad du säger. Och så gick han ut på den yttre gården och hanen gol.»

»Här stod nu Petrus och värmd sig med drängarna och tjänarna, som hade gjort, upp en koleld mitt i palatset; ty det var kallt. Då såg en annan tjänstekvinna honom och sade till dem, som stodo där: Denne var ock med Jesus från Nasaret. Då sade de till honom: Är icke du ock en av hans lärjungar? Åter nekade han och svor: Jag är det icke.»

»Och litet därefter, vid pass en timme, kom en annan och försäkrade detsamma, sägande: Visserligen är du ock en av dem; ty du är en galilé, och ditt uttal ljuder så. Sade ock till honom en av översteprästens tjänare, en frände till den, på vilken Petrus hade avhuggit örat: Såg jag dig icke med honom i Örtagården? Då begynte han att förbanna sig och svärja: Jag känner icke den mannen, om vilken I talen — och strax medan han ännu talade, gol åter hanen. Och Herren vände sig om och såg på Petrus. Och då kom Petrus i håg Herrens ord, huru han hade sagt till honom: Förr än hanen har galit två gånger, skall du tre gånger förneka mig. Och Petrus gick ut och grät bitterligen.»

Låtom oss likväl en gång märka och förstå, huru mycket den helighet, fromhet och styrka gäller, som bor inom människan, ja, inom de bästa kristna. Här hava vi nu för oss en trogen Jesu lärjunge, och se i vilken ömklig svaghet, i vilka förskräckliga synder han denna afton faller! Huru uppvärmd och livlig i anden var han icke förut på aftonen vid fotatvagningen! Huru frimodig och beslutsam, när Jesus förutsade, att de skulle alla taga anstöt av honom! Vilken kärlek och trohet, vilket mod och nit för sin

Herre hade han icke, när han i Örtagården grep till svärd emot den stora, beväpnade skaran! Och nu är han i ett ögonblick så alldeles modlös och svag, att han icke aktar, vad han gör, blott han kan fria sig själv från en fara, som han inbillar sig, men som verkligen icke fanns till.

Ty att det denna afton icke var någon fara för lärjungarna, är nog uppenbart, icke blott därav, att Jesus med sitt allsmåttiga bud: Låten dessa gå (Joh. 18: 8), hade givit dem skyddsbrev, utan ock av den omständigheten, vilken även Petrus hade kunnat betänka, att en annan av de trogna lärjungarna var bekant med översteprästen och hans husfolk (Joh. 18: 15, 16), och att, då de icke gjorde den ene lärjungen något ont, de icke heller ville göra den andre något. Sådant bekräftades även av själva händelsen; ty ehuru de nu ansågo Petrus för den han var, ja, ehuru omsider en man framträdde, som hade sett honom i Örtagården, kanske just då han till Jesu försvar högg örat av hans frände (Joh. 18: 26), och äntligen, ehuru Petrus med sitt ihärdiga nekande till sanningen verkligen hade gjort sig förtjänt av näpsten, så gjorde de honom likväl intet.

Vi finna av allt detta, att Petri häpenhet hade intet skäl; men nu var till den grad allt mod, all kraft, all besinning borta. Och sedan han en gång hade nekat, blev hans ställning allt trängre och hetare, ja, det syntes nu vara alldeles nödvändigt att hålla ut och föra samma tal, om det ock fordrats hundrade förnekelser; ty huru skulle han nu kunnat inför denna hop bekänna, att han ljugit och att han verkligen var en Jesu lärjunge? Men så plägar satan ställa till, när han vill föra en arm människa i synd och nöd: får han blott en liten öppning och begynnelse, så skall han sedan med makt och våld bryta sig in hel och hållen.

Men vi skola även betänka, att Petri fall innefattade uti sig många särskilda synder. Den första och huvudsakliga var, att han »förnekade» sin Herre, sin Frälsare och sin Gud och det gjorde han med de svåraste och mest uttryckliga ord. Först säger han bestämt: »Jag känner honom icke»; och tillägger: »Icke heller förstår jag, vad du säger», för att antyda, att det vore så långt ifrån, att han skulle hava varit med Jesus att han icke ens kunde förstå, vad den kvinnan talade, som kunde sätta något sådant i fråga. Andra gången nekade han åter, men bekräftade nu sitt nekande med en ed. Tredje gången, nämligen en hel timme därefter, under vilken tid man tycker han skulle hava besinnat sig, nekade han åter; och evangelisten säger: »Då begynte han förbanna sig och svärja: Jag känner icke denna människa, om vilken I talen» (Mark. 14: 71).

Märk, huru han här kallar sin Herre och Mästare: »Denna människa, om vilken I talen.» Det ligger i detta uttryck en antydning, att Jesus var honom så alldeles främmande, att han icke ens rätt visste hans namn, och att han icke förr än nu hört honom omtalas. Detta var att uttryckligen förneka Kristus, och det var huvudsynden i Petri fall. För det andra var det ju ock en förskräcklig synd, att han talade uppenbar lögn i ansiktet på de frågande — och var dock en Jesu lärjunge.

Skulle vi icke häpna och förskräckas vid ett sådant fall? Men det tredje var icke mindre, nämligen att han bekräftar sin lögn och sina förnekelser med eder, att han börjar förbanna sig och svära på, att han icke kände Jesus. Han antog här, även uti sättet, en så grov ogudaktighet, likasom han hade tänkt även därmed övertyga dem, att han icke kunde vara Jesu lärjunge, ty Jesus hade lärt alla sina lärjungar att alls icke svärja (Matt. 5: 34).

Så gruvligan kunde Petrus försynda sig och likväl — märk, fatta och minns det! - likväl hyste han i hjärtat för sin Herre och Mästare en innerlig kärlek, trohet och nit, vilka mitt under hans gruvligaste försyndande där lågo förborgade; ty vad betyder det eljest, att så snart han återkommer till sina sinnen från den sataniska sållningens förvirring, gråter han över sig? Petrus gick ut och grät bitterligen. Vad var det, som hade dragit honom hit till Kaifas palats, där han icke hade någon vän eller bekant, utan omgavs av idel obekanta och fientliga ögon? Vad drog honom, om icke den innerliga kärleken till Herren? De hade tagit ifrån honom hans Herre, hans Kristus, hans enda skatt och glädje; och dit de förde honom, dit drogs den trogne lärjungen efter, för att i det längsta ändå följa honom och se, huru det skulle gå med honom.

Det låg, såsom redan är visat, den hjärtligaste mening och fullt allvar i de ord, som Petrus förut på aftonen sade: »Jag är redobogen att gå med dig i fängelse och döden.» Korteligen, var och en förstår lätt, att det icke var av trolöshet eller liknöjdhet för Herren, som Petrus förnekade honom; utan endast av den svaghet och människofruktan, som nu överföll honom, och som tillhör det »svaga köttet», även där »anden är villig» (Matt. 26: 41).

Och allt detta gruvliga försyndande var endast en följd av den självförtröstan, som Petrus denna afton hyste; ty endast därför drog Kristus för en stund sin hand ifrån honom. Och då Herren drager tillbaka sin nådeshand, då är det så där med människan; då rusar och faller hon ifrån synd till synd. Detta är då visserligen gruvligt att erfara; men — fortfarande självförtröstan är tusende gånger farligare; förmåtenheten är all nåds och välsignelses dödliga gift och pest, är all synds och förbannelses källa. Petrus lärde likväl nu av egen erfarenhet, vad han ock sedan skrev till alla kristna: Hållen eder hårt vid ödmjukheten; ty Gud står emot de högfärdiga; men de ödmjuka giver han nåd (1 Petr. 5: 5).

Men åter en skön och lärorik tavla: evangelisten säger: »Och Herren vände sig om och såg på Petrus. Och då kom Petrus ihåg Herrens ord, huru han hade sagt till honom: Förr än hanen har galit två gånger, skall du tre gånger förneka mig. Och Petrus gick ut och grät bitterligen.» Här kunna vi ju alldeles skåda en kristen inuti hjärtat! Petrus var likasom från sina sinnen ända till det ögonblick, då Jesus vände sig till honom och såg på honom; då uppvaknar han, då kommer han igen till sig själv från sällningens omskakning, då kommer han ihåg Herrens ord och ser, vad han har gjort, och nu gråter han bitterligen.

Så går det med en kristen. I frestelsens och sällningens onda stund är han likasom från sina sinnen; då kan han rasa »såsom en vild häst i striden», omförd, driven och förryckt av syndens och satans vilda makter — än av vrede, än av onda lustar och begärelser, än av människofruktan m. m. — då kan han falla den ena gången efter den andra, såsom Petrus här gjorde; men så vida han bibehålles vid någon gnista, liv, kan han omöjligen förbliva i synden, utan råkar nödvändigt i nöd. Antingen följer nöden, sorgen, ofriden genast på synden, eller ock får han snart en blick av Jesus, en väckelse av den trofaste Anden; han vaknar upp, han tänker på Herrens ord, han grämer sig över sin synd, han »klagar för sitt hjärtas jämmers skull», såsom David, eller »gråter bitterligen», såsom Petrus.

Se nu här den dagliga bättringens art, den är nämligen icke något, som en kristen företager sig att göra för att mildra syndens skuld eller blidka Herrens vrede, utan såsom Pretorius rätt väl säger: »Bättringen är genast tillstädes, så snart vi hava syndat» — likasom något, som väl alltid bor i hjärtat (hos de trogna), men i frestelsens onda stund endast varit fördolt eller avsides, men, så snart tillfälle gives, åter genast uppenbarar sig. Men nu uppenbarar den sig olika, efter olika tillfällen och förhållanden. I den lugnare och bättre dagen består den uti en »villig ande», en »lust till Guds lag efter den invärtes människan», eller ännu mer uti missnöje och suckan över bristerna i dessa stycken; men efter ett syndafall uppenbarar den sig, såsom nyss visades, uti den nöd, den oro och sorg, vari en kristen faller.

Detta finna vi tydligt hos Petrus. Han föresatte sig icke eller tänkte: Nu skall jag göra bättring, nu måste jag börja bitterligen gråta, på det Jesus måtte förlåta mig; nej, icke så; utan hans oro och sorg, vilken nu var den rätta bättringen, var ett verk av den helige Ande, vilken hos Petrus hade inplantat ett sådant sinne för Frälsaren, att han icke kunde annat än bliva ängslig och gråta över sig, när han vaknade över vad han hade gjort. Detta är den rätta bättringen, till skillnad från den självgjorda och egenrättfärdiga, vilken man företager sig, för att Gud skall röras och bevekas till barmhärtighet.

Men vad gjorde Petrus för att få nåd för sin svåra synd? Vad företog han? Den arme fallne lärjungen kunde alls intet göra därtill; »han gick ut och grät bitterligen». Han inneslöt sig, jämte de andra även i synd fallna och bedrövade lärjungarna, inom lyckta dörrar; och där lågo de i sin jämmers och sorg över vad de hade gjort och över vad de hade förlorat och fingo icke ens träffa sin Herre och säga ett gott ord till honom eller bedja en enda bön före hans bortgång genom döden. Så är det ofta med en kristen, som fallit och försyndat sig.

Han förmår icke göra det ringaste till sin saks förbättrande, han förmår ofta icke ens bedja en bön, utan hela hans bättring består blott i nöd, i oro och ångest. Men, såsom vi nu lärt av Petrus, är just detta den rätta bättringen, detta, som icke människan själv gör eller företager, utan som Jesu blick, Andens väckande och åtanken av Herrens ord verkar i henne. Således, just detta, som vanligen kommer över oss, när vi förgått oss och syndat, nämligen oro, bekymmer och sorg, det är redan den rätta bättringen; men vad vi då själva företaga, för att förbättra saken, då vi icke genast vilja fly till Jesus, det är i sanning att mer skämma än fullkomna bättringen.

Men vi böra även betrakta Petri bevarade tro, varom Jesus hade sagt: »Jag har bedit för dig, att din tro icke må varda om intet.» Varuti denna tro nu bestått, kan var och en finna, då han vet, huru lärjungarnas tillstånd var under dessa tre dagar, den »lilla tiden», nämligen att de »gräto och jämrade sig» (Joh. 16: 20), och att de på påskmorgonen, när kvinnorna kommo från graven med nyheten, att Jesus var uppstånden, väl ville tro, men icke kunde det.

De ville tro; ty Petrus och Johannes lupo genast till graven för att se, om det, som kvinnorna hade sagt, var sant, men fattade icke mer av vad de där sågo, än att »Petrus förundrade sig över det, som hade skett», och tillsammans med de övriga lärjungarna ännu sent på aftonen, då Jesus visade sig hos dem, förr trodde, att det var en ande, än han själv. Men när de kunde tro, att det var Herren, »då blevo de glada». Vi finna nämligen, att lärjungarnas tro på denna tid endast varit såsom en rykande veke, att den alldeles icke bestått uti visshet och frimodighet, utan endast uti detta redliga lärjungasinne, som vid saknaden av sin Herre och Gud ängslades, suckade, längtade: O, att han likväl ännu hade levat och varit ibland oss! Sådan var den tro hos Petrus, som icke hade blivit om intet.

Låtom oss nu endast draga några sunda slutsatser av vad vi här skådat. Vem skulle nu misströsta, vem skulle icke se, att nåden och rättfärdigheten i Kristus är evig och oföränderlig, då Petrus med alla dessa förskräckliga synder, så länge han likväl förblev i tron, ehuru det var en svag och skröplig tro, icke för ett ögonblick blev förskjuten, eller utesluten från nåden? Här står nu Jesus och bekräftar i verk och gärning, vad han och hans apostlar så ofta med ord betygade. Ja, han var så huld och nådig mot den arme Petrus, att han icke allenast förutsade honom hans fall, utan ock på samma gång tröstade honom och sade: »Men jag har bitt för dig, att din tro icke må varda om intet»; vilket ju nog tydligt bevisar, att han icke ville förkasta honom, när fallet inträffade. Dessutom hade det ju, då han förutsade detta, likasom redan skett för honom, för vilken »alla ting äro närvarande», för vilken »en dag är såsom tusen år och tusen år såsom en dag».

Ja, det var för honom närvarande även den stunden på aftonen, då han tvådde Petri fötter och särskilt på hans ord: »Två icke blott mina fötter» m. m., svarade: »Den som har badat — han är hel och hållen ren; och I ären rena.» Vi finna således här åter, att om nåden och rättfärdigheten berodde av oss, av vår fromhet eller ofromhet, så kunde vi aldrig något ögonblick vara benådade och rättfärdiga; ty utom det, att vi intet ögonblick äro rena invärtes, och Gud ser till hjärtat och bedömer den doldaste inre synd lika med den grövsta yttre, så äro ock de synder, vilka ännu ligga blott i kött och blod, men framdeles under vandrigen torde utbryta och överrumpla oss, redan för Guds ögon likasom skedda, närvarande och uppenbara.

När skulle han då vara oss nådig, om han såge på oss och våra synder, om Kristi rättfärdighet icke helt övertäckte dem inför Gud? Nej, säger Luther, »då vore här icke något nåderike, som vore väldigt över synden, utan ett syndrike, som vore väldigt över nåden». »Men Gud vare tack, som giver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus.» Jag förkastar icke Guds nåd; ty om rättfärdighet kommer genom lagen, så, har Kristus fåfängt dött (1 Kor. 15; Gal. 2).

Men för att ännu bättre förvissa oss om Jesu hjärtelag mot den arme Petrus, skola vi betänka, huru han visade sig mot honom, när han var uppstånden. Vad betyder det, att han tidigt på morgonen sänder två änglar** till graven och lägger i deras mun dessa ord till kvinnorna: »Sägen till hans lärjungar och till Petrus, att han går före eder till Galileen» m. m. (Mark. 16: 7)? Varför skulle han särskilt nämna Petrus? Petrus hörde ju även till »lärjungarna»?

Varför icke hellre nämna Johannes, »den lärjungen, som Jesus älskade»? Eller varför icke jungfru Maria, som var Jesu moder? Varför just Petrus? Utan tvivel därför att Jesus visste, att Petrus var mest nedslagen och bedrövad och, när kvinnorna kommit med den glada hälsningen till »lärjungarna», möjligtvis skulle hava tänkt: - Denna hälsning skullen I hava, icke jag, som nekat mig vara hans lärjunge; jag får icke gå med eder till Galileen för att möta honom; han vill visst icke se mig mer o.s.v.

Det var för att avvända och borttaga sådana sorgliga tankar, som Jesus bjöd ängeln att särskilt nämna Petrus. Vi se här, huru hjärtligen hult och kärleksfullt Jesus tänkte på sin arme Petrus; huru han allra först ville trösta honom, som var mest bedrövad, ehuru han ock var densamme, som hade mest försyndat sig. Så långt var det ifrån, att han skulle hava hyst någon onåd emot honom, eller velat

förebrå honom. Nu var Petrus genom detta ord förenad med de övriga lärjungarna, och då sänder Jesus med egen mun den andra morgonhälsningen till dem, denna allra ljuvligaste: »Gå till mina bröder och säg dem: Jag far upp till min Fader och eder Fader, och till min Gud och eder Gud» (Joh. 20: 17).

*Då du här, Jesus, talar så,
Vem kan då längre missförstå Ditt eviga försoningsråd
Och vad det är: ha nåd av nåd?*

Vi äro tvungna att här sluta, ehuru detta för de trogna är ett outtömligt ämne, vilket de aldrig kunna avsluta eller upphöra att betrakta, förrän de äro hemma hos Herren, där denna deras tro förbytes i en evig åskådning.

* »Nu torde någon undra, varför apostlarna sålunda hava beskrivit sin egen synd och skam, och sedan att församlingen så förordnat, att man på apostladagarna skulle predika över sådana historier, som äro apostlarna till ringa ära. Ty för aposteln Tomas är det en slät berömmelse, att han var så förstockad och satt så hårt i otro. Likaså att man på Jakobs dag läser, huru han och hans broder ville vara de yppersta; och på Bartolome i dag, att lärjungarna sinsemellan kivat och var och en velat vara den bäste. Det tyckes, som hade det varit bättre, om man tegat med sådant, än skrivit och predikat därom. Men det förhåller sig helt annorlunda. Ty det är icke angeläget för oss (såsom i påvedömet), att man högt ärar och berömmar helgonen, varav vi skola hava föga nytta eller tröst, utan att man av dem lär, huru Gud är nådig och barmhärtig och vill hava tålmod med syndare — likväl, så vida de äro sådana syndare, som icke förbliva i obotfärdighet, utan låta lära och straffa sig, och alltså omvända sig till Kristus och bättra sig — samt att vi av sådana exempel må se, att det, med avseende på vad vi äro av naturen, är ringa åtskillnad emellan oss och de kära apostlarna, alldenstund de (så väl som vi) varit syndare och ofta farit vilse och endast haft fördel därav, att Kristus är så god och nådig; på det att vi, ehuru vi finna dylik eller ock större svaghet och brist hos oss, icke därför må bliva försagda eller förtvivla, utan trösta oss med deras exempel och tro, att Kristus skall vara även oss nådig, ja, också hjälpa oss att varda frommare.»

Luther, Huspostilla, 1 Sönd. eft. Påsk.

** Änglar, dessa Herrens tjänsteandar, sändas alltid av honom, innan de gå någon väg; de tala icke heller något av sig själva, utan endast det Herren bjudit dem.

- C-O Rosenius (1844)

© Pietisten

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om syftet är att främja Kristi rikes tillväxt.

www.pietisten.com